

Lausunto luonnoksesta valtioneuvoston maaseutupoliittiseksi selonteoksi eduskunnalle

Khall 25.06.2025 § 200
393/00.02.01/2025

Valmistelija Hallintojohtaja Kyllönen Pinja, puh. 044 7255223

Johdanto

Maa- ja metsätalousministeriö pyytää kommentteja luonnokseen maaseutupoliittisesta selonteosta 15.8.2025 mennessä. Hallituksen on tarkoitus antaa selonteko eduskunnalle loppuvuodesta 2025.

Tausta

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman mukaisesti "laaditaan maaseutupoliittinen selonteko" (luku 6.6.). Hallitusohjelmassa todetaan, että "suomalainen maaseutu, maatalous ja metsät turvaavat kansalaisten hyvinvointia ja ovat koko yhteiskunnan peruspilareita. Niiden tärkeys korostuu muuttuneessa turvallisuusympäristössä entisestään." Lisäksi todetaan, että "mahdollisuudet hyvään elämään, sen rakentamiseen ja kannattavaan yritystoimintaan maaseudulla edellyttävät toimia, jotka pohjautuvat alueiden vahvuuksiin ja ihmisten tarpeisiin. Hallitus näkee elinvoimaisen maaseudun elinehtona koko Suomen hyvinvoinnille."

Selonteko kytkeytyy hallitusohjelman eri kokonaisuuksiin, kansalliseen maaseutupolitiikkaan, EU:n pitkän aikavälin maaseutuvision kokonaisuuteen sekä OECD:n maaseutupolitiikan periaatteisiin. Selonteon laadinnassa hyödynnetään hallitusohjelman mukaisia valmiita selontekoja, strategioita ja ohjelmia sekä huomioidaan samaan aikaan valmistelussa olevat muut selontekoon keskeisesti liittyvät strategiat ja ohjelmat.

Selonteolla kehitetään myös suomalaista maaseutupoliittista järjestelmää, joka on edelläkävijä ja kansainvälisesti ainutlaatuinen. Järjestyksessään kolmas maaseutupoliittinen selonteko laaditaan postnormaalissa ajassa, jota kehystää yhtäaikaiset muutokset esimerkiksi väestörakenteeseen, puhtaan ja digitaaliseen siirtymään, kestävyysmurrokseen sekä kriiseihin liittyen (ilmasto, talous, pandemia, sota, energia). Kaupunkien ja maaseutualueiden välinen keskinäisriippuvuus (ekosysteemipalvelut, ruoka ja vesi, puhdas energia, monipaikkaisuus) on korostunut kriisien myötä, mutta kuntien ja alueiden eriytymiskehitys jatkuu. Eriarvoisuus ihmisten välillä lisääntyy yhä enemmän maantieteen perusteella, kuten myös elinkeinojen kehitysmahdollisuudet. Keskustelu alueiden erivertaisuudesta rakenteissa, mielikuvissa ja kokemuksissa (kts. Kauppinen 2020) on ajankohtainen.

Tavoitteet

Selonteon tarkoituksena on täsmentää tavoitteet ja poikkihallinnolliset toimet erilaisten maaseutu- ja saaristoalueiden elinvoiman uudistumiselle, asuttavuuden, palveluiden, infrastruktuurin, yrittäjyyden, kansalaistoiminnan edellytyksille sekä suomalaisen yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden

vahvistamiselle. Samalla selonteko määrittelee valtioneuvoston pitkän aikavälin maaseutuvision.

Selonteolla parannetaan politiikan johdonmukaisuutta ja osuvuutta maaseutu- ja saaristoalueilla sekä edistetään paikkaperustaisen politiikan ja kehittämisen toteuttamista.

Selonteon valmistelua ovat ohjanneet poikkihallinnollinen ohjausryhmä ja sihteeristö, joissa ovat edustajat seuraavista ministeriöistä: LVM, MMM, OKM, PLM, SM, STM, TEM, VM ja YM. Selonteon valmistelua on tukenut maaseutupolitiikan neuvosto (MANE) sekä harvaan asuttujen alueiden parlamentaarinen työryhmä (HARVA) ja saaristoasiain neuvottelukunta (SANK).

Linkit

<https://mmm.fi/maaseutupolitiikka/maaseutupoliittinen-selonteko> - MMM

<https://mmm.fi/hanke2?tunnus=MMM012:00/2024> - Hankeikkuna

Esittelijä Kaupunginjohtaja Juntunen Juhana

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää antaa seuraavan lausunnon em. pyyntöön:

Kuhmon kaupunki tukee selonteon tavoitteita ja korostaa maaseutupolitiikan johdonmukaisuuden, paikallisuuden ja yhdenvertaisuuden periaatteita. On tärkeää, että selonteon linjaukset johtavat konkreettisiin ja alueita vahvistaviin toimiin.

Selonteon tavoitteet ja esitetyt linjaukset vastaavat ajankohtaisiin haasteisiin, joita erityyppiset maaseutualueet, erityisesti harvaan asutut alueet, kohtaavat. Kuhmon kaupunki pitää tärkeänä, että selonteossa tunnistetaan alueiden erityispiirteet.

Kuhmon kaupunki korostaa, että alueellisen elinvoiman vahvistaminen edellyttää pysyviä ja pitkäjänteisiä ratkaisuja, jotka tukevat niin nykyisten asukkaiden hyvinvointia kuin uusien asukkaiden houkuttelua. Asuttavuuden edistämisessä tulee huomioida perusinfrastruktuurin, asumismahdollisuuksien sekä palvelujen saavutettavuuden kehittäminen – mukaan lukien terveysturvalliset, digitaaliset ja fyysiset palvelut.

Maaseudun saavutettavuuden parantaminen on keskeinen edellytys asukkaiden, yritysten ja julkisten palvelujen toiminnalle. Kuhmon kaupunki korostaa liikenne- ja tietoliikenneyhteyksien kehittämistä, erityisesti digitaalisten yhteyksien takaamista harvaan asutuilla alueilla. Tämä on keskeistä myös etätyön, yrittäjyyden ja koulutuksen edellytysten kannalta.

Selonteon linjaukset yrittäjyyden tukemiseksi ovat oikeansuuntaisia. Kuhmon näkökulmasta on tärkeää, että maaseudun pienyrityksille ja alkutuotannon toimijoille tarjotaan riittävästi rahoitus- ja neuvontapalveluja sekä osaamisen kehittämisen mahdollisuuksia. Luonnonvarojen kestävä hyödyntäminen, bio- ja kiertotalous sekä luovat alat tarjoavat merkittäviä mahdollisuuksia myös maaseudun elinkeinorakenteen monipuolistamiseen.

Kuhmon kaupunki painottaa, että harvaan asuttujen alueiden asukkailla on oikeus yhdenvertaisiin palveluihin. Palvelujen järjestämisessä tarvitaan innovatiivisia ratkaisuja, kuten liikkuvia palveluja ja digitaalisia kanavia, mutta samalla on turvattava vaihtoehtoiset palvelumallit niille, joilla ei ole mahdollisuutta sähköiseen asiointiin. Esimerkiksi neuvola-, kouluterveydenhuolto- ja suun terveydenhuoltopalvelujen saatavuus tulee turvata koko maassa.

Kuhmon kaupunki pitää kansalaistoiminnan, paikallisyhteisöjen ja järjestöjen roolia merkittävänä maaseudun elinvoiman ylläpitäjänä. Näiden toimijoiden tukeminen rahoituksen, kumppanuuksien ja pitkäjänteisten kehittämisrakenteiden kautta on keskeistä. Kuhmo korostaa, että maaseutupolitiikassa on tunnustettava paikallistason toimijuus ja yhteiskehittämisen merkitys.

Kuhmon kaupunki pitää erittäin tärkeänä, että selonteossa käsitellään kokonaisturvallisuuden näkökulmaa. Maaseudun energiantuotanto, huoltovarmuus ja kriisinsietokyky on turvattava. Erityisesti poikkeustilanteisiin varautumisen osalta maaseutualueet tarvitsevat tukea infrastruktuurin ja logistiikan varmistamisessa.

Kuhmon kaupunki pitää selonteon poikkihallinnollista valmistelua ja laajaa sidosryhmäyhteistyötä hyvänä lähtökohtana. Toivomme, että valmistelussa varmistetaan jatkossakin alueellisen edustuksen ja paikallistason äänen kuuluminen.

Selonteon toimeenpano vaatii selkeän aikataulun, resurssien kohdentamisen ja seurantajärjestelmän, jotta linjauksista muodostuu käytännön vaikuttavia toimenpiteitä.

Päätös Kaupunginhallitus yksimielisesti hyväksyi kaupunginjohtajan päätösehdotuksen.